

สรุปผลการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้กับคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดและเครือข่าย
เมื่อวันจันทร์ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องเอ็มเพรสแกรนด์ฮอลล์ ชั้น ๓ อาคารศูนย์ประชุมนานาชาติเอ็มเพรส
โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โครงการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้กับคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) และเครือข่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อรับทราบแนวคิดของรัฐบาลเกี่ยวกับบทบาทของภาคประชาชนในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในหน่วยงานภาครัฐ รับทราบเกี่ยวกับแนวทางในการสอดส่องแผนงาน/โครงการ และการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐในการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งได้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลง (MOU) การปฏิบัติงานร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานตามอำนาจหน้าที่ของ ก.ธ.จ. ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การจัดสัมมนาดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดสัมมนา ก.ธ.จ. และเครือข่ายทั่วประเทศ รวมจำนวน ๘ ครั้ง ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - กันยายน ๒๕๕๙

บัดนี้ การจัดสัมมนาครั้งที่ ๒ เมื่อวันจันทร์ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องเอ็มเพรสแกรนด์ฮอลล์ ชั้น ๓ อาคารศูนย์ประชุมนานาชาติเอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. การกล่าวรายงานการสัมมนา

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์) ได้กล่าวรายงานสรุปว่า การสัมมนาครั้งนี้ เป็นการจัดสัมมนาครั้งที่ ๒ ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนรวม ๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน ซึ่งมีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวนทั้งสิ้น ๖๐๐ คน ประกอบด้วยผู้บริหารของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธาน ก.ธ.จ. หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดเชียงใหม่ กรรมการ ก.ธ.จ. ที่ปรึกษา ก.ธ.จ. ฝ่ายเลขานุการ ก.ธ.จ. เครือข่าย ก.ธ.จ. หัวหน้าส่วนราชการ/ส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน และผู้สังเกตการณ์ โดยมี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาและเป็นวิทยากรบรรยายเรื่อง “บทบาทของภาคประชาชนในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล” สำหรับภาคบ่ายเป็นการอภิปรายเรื่อง “การสอดส่องแผนงาน/โครงการ และการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตติมิชอบในพื้นที่” โดยมีผู้ร่วมอภิปรายประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรศักดิ์ เรียงเครือ) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (พันตำรวจโท พงศ์อินทร์ อินทราขาว) ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. (นายประจวบ สวัสดิประสงค์) ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ๑ สำนักงาน ป.ป.ท. (นายพนพล เพชรสว่าง) และรองศาสตราจารย์ไชยา ยิ้มวิไล เป็นวิทยากรดำเนินการอภิปราย

๒. การเปิดการสัมมนาและการบรรยายเรื่อง “บทบาทของภาคประชาชนในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล” โดย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล)

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) ได้กล่าวเปิดสัมมนาและบรรยายเรื่อง บทบาทของภาคประชาชนในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล มีสาระสำคัญกล่าวคือ การปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย ตามแนวนโยบายของรัฐบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือบุคลากรในแต่ละหน่วยงานเท่านั้น แต่ต้องขึ้นอยู่กับทุกภาคส่วนของสังคมที่ต้องร่วมมือกันในการสอดส่อง ดูแล

กระทำด้วยความถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีงามให้กับคนในชาติ โดยเฉพาะในเรื่องธรรมาภิบาล ดังสุภาษิตที่กล่าวไว้ว่า “หัวไม่ส่าย หางไม่กระดิก” ซึ่งมีความหมายว่า ผู้นำประเทศบริหารราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะทำงาน โดยยึดถือกฎ ระเบียบ ข้อบังคับอย่างตรงไปตรงมา ไม่ออกนอกกรอบ ดังนั้น จึงเป็นภารกิจที่ ก.ธ.จ. จะต้องช่วยกันสอดส่องการทำงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดให้อยู่ในกฎระเบียบ ความถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม โดยปฏิบัติงานร่วมกับ ๔ หน่วยงานที่ได้ลงนามร่วมกัน

ท่านนายกรัฐมนตรีมีความห่วงใยและขอฝากให้ ก.ธ.จ. และเครือข่าย ต้องเป็นหลักในการตรวจสอบการทำงาน การใช้จ่ายงบประมาณต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยความถูกต้องและโปร่งใส ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างสูงสุด โดยอาศัยความรู้รักสามัคคี เป็นธงนำไปสู่เป้าหมาย การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติดมิชอบจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงรูปธรรม รวมทั้งสร้างความมั่นใจให้กับภาคเอกชน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวต่างชาติที่มีต่อประเทศไทยอีกด้วย

๓. การอภิปรายเรื่อง “การสอดส่องแผนงาน/โครงการ และการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติดมิชอบในพื้นที่” วิทยากรประกอบด้วย ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรศักดิ์ เรียงเครือ) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (พันตำรวจโท พงศ์อินทร์ อินทราช) ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช (นายประจวบ สวัสดิ์ประสงค์) ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ๑ สำนักงาน ป.ป.ท. (นายพนพล เพชรสว่าง) โดยมี รองศาสตราจารย์ ไชยา ยิ้มวิไล เป็นวิทยากรดำเนินการอภิปราย มีสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๑ รองศาสตราจารย์ ไชยา ยิ้มวิไล ได้กล่าวว่า ที่มาของแนวคิด “หลักธรรมาภิบาล” (GOOD GOVERNANCE) ได้เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ในสมัยรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการประชุมกันมาหลายครั้ง แต่ก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายว่าแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาลในครั้งนั้น เป็นเหมือนคลื่นกระทบฝั่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองหลายครั้ง จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดให้ธรรมาภิบาลเป็นวาระแห่งชาติ โดยส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตประพฤติดมิชอบในภาครัฐ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในแนวคิดของประชาธิรัฐ เป็นประชาที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมาช่วยสร้างรัฐให้เข้มแข็ง ให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ที่เราต้องการสร้างชาติให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อเธอ ประเทศไทย เพราะฉะนั้นคำว่า “เพื่อเธอ ประเทศไทย” จึงเป็นหน้าที่ของเราทุกคน หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักที่ต้องนำไปปฏิบัติและผู้ที่ปฏิบัติได้ดีที่สุดต้องเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับเล็กสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบล และภาคเอกชน วันนี้ประเทศไทยต้องเดินหน้าต้องปฏิรูปประเทศเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพราะว่าเธอคือประเทศไทย โดยหลักธรรมาภิบาลมีทั้งหมด ๑๐ ข้อ คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การตอบสนอง ภาระความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ เปิดเผยโปร่งใส หลักนิติธรรม ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจ ดังนั้น การอภิปรายในวันนี้ วิทยากรจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. และกรมสอบสวนคดีพิเศษ จะได้นำเสนอแนวคิดว่าจะทำอย่างไรให้ประเทศไทยเกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการกระทำทุจริตประพฤติดมิชอบ

๓.๒ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) ได้กล่าวถึง พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานไว้เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ มีใจความว่า “การควบคุมและตรวจสอบเงินแผ่นดินเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะเงินแผ่นดินนั้น คือเงินของประชาชนทั้งชาติ ผู้ทำงานนี้จึงต้องกำหนดแน่วแน่ใจอยู่เป็นนิตย์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของตน ด้วยความอดุสาหะ พยายาม

ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ระมัดระวังอย่างเต็มที่ เพื่อมิให้เกิดความพลั้งพลาดเสียหายและให้มั่นใจได้ว่า การใช้จ่ายเงินของแผ่นดินได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ และบังเกิดผลเป็นประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วย” จากพระบรมราโชวาทดังกล่าว จึงขอให้ทุกคนได้ตระหนักว่า เงินแผ่นดิน คือเงินของประชาชนทั้งชาติ

การทุจริตถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ ดังนั้น นโยบายของ สตง. ลำดับแรกจะมุ่งเน้นที่การป้องปราม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ในเบื้องต้นและเร่งดำเนินการ เพื่อมิให้เกิดความเสียหาย นอกจากนี้ ในส่วนของการตรวจสอบกรณีการจัดซื้อจัดจ้างโครงการต่าง ๆ ถึงแม้ว่าหน่วยงานได้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย มีการทำสัญญาถูกต้องครบถ้วน หาก สตง. ตรวจสอบแล้วพบว่า โครงการดังกล่าวเมื่อสร้างเสร็จแล้ว แต่สิ่งที่ได้กลับไม่มีคุณภาพ หรือใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ ไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ไม่ประหยัด ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้จะต้องมีผู้รับผิดชอบ เช่น โครงการชุดบ่อบาดาล โครงการก่อสร้างถังเก็บน้ำ แต่ประชาชนยังไม่มีน้ำใช้ เป็นต้น สิ่งที่เราจะปกป้องไม่ใช่เฉพาะเงินแผ่นดิน เราทุกคนจะต้องปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มิให้เกิดความเสียหาย โครงการหลายโครงการ ไม่เคยศึกษาความเหมาะสม เช่น การนำพื้นที่ป่าชุมชนมาทำเป็นสนามกีฬา เมื่อสร้างเสร็จแล้วคนในชุมชนนั้นไม่ได้ใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการลงทุนแบบสูญเปล่า สิ่งเหล่านี้จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วน ก.ธ.จ. เครือข่ายหรือองค์กรตรวจสอบที่จะต้องเข้ามาดูแล

บทบาทหน้าที่ของ สตง. ในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของรัฐ จึงเป็นที่มาของการตรวจสอบเสมือนการจับผิด โดย สตง. มุ่งเน้นในเรื่องเงินของแผ่นดิน หรือผลลัพธ์จากการใช้จ่ายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมา ก.ธ.จ. ได้มีส่วนร่วมในแจ้งข้อมูลเบาะแส สนับสนุน และสะท้อนปัญหาการทุจริตของหน่วยงานในพื้นที่ ให้กับ สตง. เพื่อนำปัญหาที่ได้ไปสู่การตรวจสอบ ระงับ ยับยั้ง ปัญหาความไม่สุจริต ปัญหาความไม่รับผิดชอบ ความไม่โปร่งใส ที่จะนำไปสู่เรื่องทุจริต จึงขอฝากข้อคิดให้กับท่านทั้งหลายว่า “ก.ธ.จ. คือความสง่างาม เป็นความสง่างามของบ้านเมือง ก.ธ.จ. มี ๗๖ จังหวัด และถ้า ก.ธ.จ. ทำหน้าที่สอดส่องดูแลทั้ง ๗๖ จังหวัด ให้ดีแล้ว ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความสูญเสียของประเทศชาติก็จะลดลง”

ดังนั้น ธรรมาภิบาลจึงเป็นวาระแห่งชาติ เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมือง จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมมือ ร่วมใจ ช่วยขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดไปจากประเทศไทย

๓.๓ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรศักดิ์ เรียงเครือ) ได้กล่าวอภิปรายว่า ก.ธ.จ. มีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่องทุกแผนงาน/โครงการในพื้นที่จังหวัด ทั้งในส่วนของแผนพัฒนาจังหวัด แผนงาน/โครงการในจังหวัด และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน (เรื่องร้องเรียน) โดยให้หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดปฏิบัติภารกิจให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่ผ่านมา วิธีการทำงานของ ก.ธ.จ. จะคัดเลือกโครงการที่จะไปสอดส่อง โดยดูจากโครงการที่ใช้งบดำเนินงานจำนวนมากและมีผลกระทบ ต่อประชาชนในพื้นที่ และหาก ก.ธ.จ. สอดส่องแผนงาน/โครงการแล้วพบปัญหาข้อบกพร่องก็จะนำผลการ สอดส่องนั้นเสนอที่ประชุม ก.ธ.จ. เพื่อให้ที่ประชุมมีมติและแจ้งข้อเสนอแนะให้หน่วยงานรับไปปฏิบัติ ข้อเสนอแนะที่แจ้งหน่วยงานส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการป้องปราม ตักเตือน เช่น การติดตั้งป้ายแสดง รายละเอียดของโครงการให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้รับทราบ เป็นต้น นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันระหว่าง ก.ธ.จ. กับพันธมิตร ๔ หน่วยงานนี้ ทำให้ ก.ธ.จ. ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ และยังเป็นเครือข่ายในการแจ้ง ข้อมูล เบาะแสการทุจริตของหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ให้กับพันธมิตรอีกด้วย สุดท้ายนี้ ขอเนิ่นย้าให้ ก.ธ.จ. ดำเนินการในเรื่องการติดตามผล และสุ่มตรวจงาน/โครงการในพื้นที่ว่าจัดทำแล้วมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่หรือไม่ ซึ่งจะได้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดนโยบาย และจัดทำโครงการต่าง ๆ ในอนาคต

๓.๔ ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. (นายประจวบ สวัสดิ์ประสงค์) กล่าวอภิปรายสรุปได้ว่า

๑. หลักธรรมาภิบาล คือ หลักความเป็นธรรม หรือหลักนิติธรรม ปัจจุบันหลักธรรมาภิบาลมีบทบาทที่สำคัญโดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดว่า หลักการทำงานที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องคำนึงถึง สังคม แรงงาน สิ่งแวดล้อม และการทำธุรกิจโดยปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นการสร้างบรรทัดฐานใหม่ว่าธุรกิจไม่สามารถทำกำไรได้อย่างเดียว แต่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีหลักการประเมิน ๓ ด้าน คือ

E: Environments คือการประเมินด้านสภาพแวดล้อม หรือสิ่งแวดล้อม

S: Social คือการประเมินด้านสังคม ต้องดูเรื่องแรงงานต่างชาติ แรงงานข้ามชาติ การค้ามนุษย์ ปัจจุบันประเทศไทยถูกกดดันในเรื่องนี้ให้เข้าสู่ระบบความเป็นสากล

G: Good Governance คือการประเมินหลักธรรมาภิบาล

๒. การปฏิรูปโครงสร้าง ป.ป.ช. ได้มีการแก้ไขกฎหมาย ป.ป.ช. ฉบับที่ ๓ เกี่ยวกับอายุความของผู้กระทำการทุจริตประพจน์มิชอบแล้วหนึ่คดี อายุความจะสะดุดหยุดลง ถ้าผู้กระทำความผิดหนึ่คดีต้องหนีตลอดชีวิต นอกจากนี้ ป.ป.ช. ยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลที่เป็นพยาน โดยกำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. ๒๕๕๔ มีสาระสำคัญคือ

ประการแรก บุคคลที่กั้นเป็นพยานนั้นจะกั้นตั้งแต่ชั้นแจ้งข้อหาหรือกลับใจมาให้ถ้อยคำก็ได้ แต่มีเงื่อนไขว่า บุคคลนั้นจะต้องไม่ใช่ตัวการ

ประการที่สอง บุคคลที่กั้นเป็นพยานจะต้องให้หลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่อสำนักงาน ป.ป.ช. ในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

ประการสุดท้าย บุคคลที่กั้นเป็นพยานต้องพร้อมที่จะเป็นพยานในชั้นศาล การกั้นจะถือว่าท่านไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดแต่ต้น จะไม่ถูกดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญา กฎหมายต้องการความเด็ดขาดของระบบการตรวจสอบไปสู่ตัวการใหญ่

๓. อำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช. จะดำเนินการเกี่ยวกับการทุจริตและใช้อำนาจโดยมิชอบของข้าราชการระดับซี ๘ ขึ้นไป ซึ่งจะต่างกับสำนักงาน ป.ป.ท. ที่จะดำเนินการเกี่ยวกับการทุจริตใช้อำนาจโดยมิชอบของข้าราชการระดับซี ๘ ลงมา เช่น ปลัดเทศบาลซี ๗ สำนักงาน ป.ป.ท. รับผิดชอบ ถ้าเป็นปลัดซี ๘ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สำนักงาน ป.ป.ช. รับผิดชอบ เป็นต้น

๔. การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง ๕ หน่วยงาน นั้น ก.ธ.จ. และเครือข่ายเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ สิ่งทีหน่วยงานต่าง ๆ ต้องการจาก ก.ธ.จ. คือข้อมูลการกระทำทุจริตในพื้นที่ โดยอาจส่งเป็นข้อมูลเอกสาร หรือภาพถ่าย คลิปวิดีโอ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินการกับผู้กระทำการทุจริต ทั้งนี้ กฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา ๑๐๓/๗ วรรคสอง ยังกำหนดให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่แสดงบัญชีรายการรับจ่ายของโครงการต่อกรมสรรพากร รวมทั้ง สำนักงาน ป.ป.ช. ยังได้จัดทำโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งเป็นเครื่องมือดัชนีประเมินคุณธรรมขององค์กรคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ หรือ “Integrity and Transparency Assessment” (ITA) ว่า เอกชนซึ่งเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐได้ประเมินตนเองว่าเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม มีนโยบายต่อต้านคอร์รัปชัน ผู้บริหารองค์กรไม่เป็นผู้มีประวัติเสื่อมเสียทางการเงิน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอีกทางหนึ่งด้วย

๕. หลักธรรมาภิบาลที่มีความเข้มแข็ง ผู้กระทำความผิดจะถูกภาคประชาชนกดดัน นี่คือพลังของธรรมาภิบาล ตัวอย่างเช่น กรณีทุจริต คดีบริษัทไร่ส้ม ซึ่ง ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดการทุจริตจากการเอาเวลาที่เงินมาเป็นประโยชน์ส่วนตน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่วมกระทำความผิดถูกชี้มูลความผิดจำคุก ๒๐ ปี บริษัท

ไร้มียมโดยนักอ่านข่าวจะถูกจำคุก ๑๔ ปีเศษ อย่างไรก็ตาม ในการชี้มูลความผิดของ ป.ป.ช. จะต้องชี้มูลเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และบริษัทไร้มียมถูก ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดฐานผู้สนับสนุนจึงรับโทษ ๒ ใน ๓ หลังจากที่ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดคดีชั้นสู่ชั้นศาล บริษัทไร้มียมได้เอาเงินมาคืนให้ อ.ส.ม.ท. แม้จะบอกว่าตนไม่ได้กระทำความผิดแต่การเอาเงินมาคืนจึงเป็นนัยยะที่ชี้ให้เห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่ถูกต้อง การกระทำทุจริตนี้ทำให้ผู้ประกาศข่าวต้องยุติการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยแรงกดดันจากสังคมที่มีธรรมาภิบาล

๓.๕ ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ๑ สำนักงาน ป.ป.ท. (นายณพดล เพชรสว่าง) กล่าวอภิปรายสรุปได้ว่า

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม ดังนั้น การจัดทำบันทึกข้อตกลงการปฏิบัติงานร่วมกันฯ จึงเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่าง ก.ธ.จ. ซึ่งเป็นผู้แทนภาคประชาชนกับ ๔ หน่วยงาน ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และมีแนวทางดำเนินการดังนี้

๑. สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานที่นำนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลมาสู่การปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ บทบาทภารกิจหน้าที่ของ ป.ป.ท. มี ๓ ประการ คือ

- ป๑ “ป้องกัน” ให้รังเกียจและต่อต้านการทุจริต โดยปลูกจิตสำนึกส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างค่านิยม และการปรับทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทภารกิจ และอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการปฏิบัติงานร่วมกัน

- ป๒ “ป้องปราม” เป็นการลดโอกาส และเพิ่มความเสี่ยงในการทุจริต การให้ความรู้และสร้างทักษะในการติดตาม สอดส่อง หรือตรวจสอบแผนงาน/โครงการของหน่วยงานของรัฐ การมีส่วนร่วมในการลงพื้นที่ตรวจสอบแผนงาน/โครงการ การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ป๓ “ปราบปราม” ผู้กระทำผิดโดยย้ายออกจากพื้นที่ ดำเนินการทางวินัย และอาญา โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละหน่วยงาน และการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. แนวทางในการสอดส่องแผนงาน/โครงการในพื้นที่

ประการที่ ๑ ขอให้ ก.ธ.จ. ให้ความสนใจกับโครงการใหม่ ๆ ที่หน่วยงานในพื้นที่ไม่ได้เป็นผู้เสนอความต้องการ แต่เป็นโครงการที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางลงมาในพื้นที่ โครงการเหล่านี้จะไม่มีกำหนดราคากลางไว้และมีแนวโน้มที่จะทุจริตได้มาก

ประการที่ ๒ ก.ธ.จ. และเครือข่าย สามารถแสวงหาข้อมูลเบื้องต้นได้จากกฎหมาย ป.ป.ช. และคำสั่ง คสช. ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ที่กำหนดว่า “หน่วยงานทุกหน่วยที่มีการจัดซื้อจัดจ้างวงเงินตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ต้องทำตามมาตรา ๑๐๓/๗ ของกฎหมาย ป.ป.ช. โดยต้องนำข้อมูลรายละเอียดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยเฉพาะราคากลางและการคำนวณราคากลางจัดขึ้น website ของหน่วยงาน” ก.ธ.จ. และเครือข่ายจึงสามารถหาข้อมูลเบื้องต้นจากส่วนนี้ และติดตามการดำเนินโครงการรวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูล ในกรณีที่ ก.ธ.จ. /เครือข่าย พบเห็นหรือมีข้อมูลการกระทำทุจริตประพฤติมิชอบจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ อย่าเข้าไปเป็นคู่ขัดแย้ง ขอให้ส่งเรื่องมาที่ ศอตช. ซึ่งเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ท. กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป.ป.ง. และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ ศอตช. จะได้นำข้อมูลไปใช้เป็นหลักฐานเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำผิดต่อไป

๓. กรณีการส่งเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตให้สำนักงาน ป.ป.ท. ดำเนินการ จะต้องเป็นเรื่องที่มีการกล่าวหาในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงดำรงตำแหน่งอยู่ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วไม่เกิน ๕ ปี หรือกรณีลาออกก่อนเกษียณอายุต้องเมื่อเวลาไว้ ๕ ปี หากเกินระยะเวลาที่กำหนด สำนักงาน ป.ป.ท. จะไม่สามารถดำเนินการได้

๔. ปัจจุบันสถานการณ์การทุจริตยังเป็นปัญหาวิกฤติของประเทศไทย จึงต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยดำเนินการดังนี้

(๑) สถาบันครอบครัวจะต้องปลูกฝังนิสัยความซื่อสัตย์ สุจริตให้กับลูกหลาน

(๒) สถานศึกษาทุกระดับ จะต้องปลูกฝังความซื่อสัตย์ สุจริต สอดแทรกกิจกรรมการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย เคารพเสียงส่วนใหญ่ ให้เป็นวิถีแห่งการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

(๓) สำนักงาน ก.พ. ต้องคิดระบบการสรรหา (RECRUIT) คนดีเข้ามาในระบบราชการ และจะหาอย่างไรที่จะรักษาคนดีให้อยู่ในระบบ

(๔) ภาคสังคม ขอให้เฝ้าติดตาม ตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ หากพบปัญหาการทุจริตขอให้แจ้งข้อมูล เบาะแส รวบรวมพยานหลักฐาน รูปถ่าย ส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานต่อไป

๕. พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอนหนึ่งว่า “...ข้าพเจ้าใคร่จะกล่าวกับทุกท่านว่าการทะนุบำรุงประเทศชาติ นั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ หากเป็นภาระความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนที่จะต้องชวนช่วยกันกระทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อธำรงรักษาไว้และพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญมั่นคงและผาสุกร่มเย็น ข้าพเจ้า...ในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่งจึงมีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยทั้งหมด...” พระองค์ท่านทรงงาน เพราะถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของคนไทยคนหนึ่ง จึงขอให้ทุกท่านอย่าท้อถอย อย่าหยุดในการทำความดี

๓.๖ รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (พันตำรวจโท พงศ์อินทร์ อินทราชา)

กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ DSI เป็นหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในกระทรวงยุติธรรม จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องบางประการในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีเครื่องมือทางกฎหมาย ให้มีผู้ชำนาญในการสอบสวนอาชญากรรมโดยเฉพาะอาชญากรรมการคอร์รัปชัน คนที่จะคอร์รัปชันได้ต้องมีตำแหน่งหน้าที่ คนที่มีตำแหน่งหน้าที่ต้องสอบเข้ามา สอบเข้ามาได้ก็ต้องเป็นคนเก่ง DSI จึงเป็นหน่วยตรวจสอบหน่วยแรก ๆ ที่ส่งเรื่องต่อให้สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ช. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการต่อ

คดีพิเศษ มาตรา ๒๑ วรรค ๑ มีดังนี้

๑. คดีที่จะส่งให้ DSI จะต้องต้องเป็นคดีที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีพิเศษในการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

๒. คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบ และศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ

๓. คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ

๔. คดีที่กระทำความผิดโดยองค์กรอาชญากรรม

๕. คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้มีอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน

๖. คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัย

จุดเริ่มต้นของการทุจริตคอร์รัปชันที่ทำให้ประเทศชาติเกิดความสูญเสีย ตัวอย่าง เช่น

กรณีทุจริตเรียกรับผลประโยชน์ในการรับนักเรียนโดยไม่เป็นธรรม หรือ แปะเจี้ยะ

พบว่า สถานศึกษาบางแห่งมีการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ปกครองนักเรียนโดยไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ประชาชนเดือดร้อน กระทั่งการพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นการกระทำผิดต่อระเบียบกฎหมาย และขัดต่อนโยบายของรัฐ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่า โรงเรียนที่มีการแข่งขันสูงจำนวน ๓๖๖ แห่ง ทั่วประเทศไทย มีจำนวนนักเรียนและผู้ปกครองเป็นจำนวนมาก เข้าแถวต่อคิวรอพบผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากลูกหลานสอบไม่ติดชั้น ม.๑ และ ม.๔ ซึ่งพบว่า ผอ.ร.ร. บางแห่งแม้เด็กสอบไม่ติด แต่เปิดช่องให้ผู้ปกครองกรอกตัวเลขจำนวนเงินที่จะบริจาคให้กับโรงเรียน เป็นการเปิดรับ “แป๊ะเจี๊ยะ” คิดเป็นเงินจำนวนกว่า ๑๒,๐๐๐ ล้านบาท จากการกระทำดังกล่าวทำให้ต้องรับนักเรียนเพิ่มโรงเรียนละ ๒๔๐ คน คิดเป็น ๘๗,๐๐๐ ที่นั่ง ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและทำให้ประชาชนเดือดร้อน

นอกจากนี้ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังมีการกระทำผิด พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕ และ พ.ร.บ. การบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ระบุให้เรียนฟรี ๑๒ ปี แต่โรงเรียนมาเรียกเก็บเงิน “ค่าบำรุงการศึกษา” โดยอ้างจากประกาศกระทรวงศึกษาธิการและกรมการสถานศึกษาเป็นเงินจำนวนกว่า ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท “การเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา” จัดเก็บมา ๑๒ ปี รวมเป็นเงินจำนวน ๓๓๐,๐๐๐ ล้านบาท โดยข้อเท็จจริง “การเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา” จะเรียกเก็บเงินจากผู้ปกครองไม่ได้ เนื่องจากไม่มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถือเป็นการฉ้อโกงนักเรียนและผู้ปกครอง จากการตรวจสอบยังพบว่ามี การนำไปเสร็จ “ค่าบำรุงการศึกษา” ไปเบิกคืนจากราชการเป็นเงินปีละกว่า ๓,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งทำให้ราชการเสียหาย

ดังนั้น การแก้ไขปัญหแป๊ะเจี๊ยะให้หมดไปจากสังคมไทยนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ยากตราบดีที่ความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองอยากเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้มีที่นั่งเรียนน้อยแต่จำนวนเด็กสมัครเข้าเรียนจำนวนมาก ย่อมเกิดการแย่งชิงที่นั่งเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ “เงินเป็นอีกช่องทางที่จะทำให้ลูกได้เข้าโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูง แต่การได้มาของเงินควรจะโปร่งใส และเป็นธรรมกับนักเรียนและผู้ปกครองคนอื่น ๆ ที่ไม่มีฐานะทางการเงิน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องเร่งแก้ไขเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับเด็กทุกคน”

กรณีการทุจริตโครงการจ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล วงเงินงบประมาณจำนวน ๔๐,๐๐๐ ล้านบาท จ่ายให้กับชาวนาไร่ละ ๑,๐๐๐ บาท ไม่เกิน ๑๕ ไร่ หรือไม่เกินครัวเรือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท จากการตรวจสอบพบว่า ฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนที่ใช้ในการจ่ายเงินชาวนา เป็นฐานข้อมูลเดียวกับที่ใช้ในโครงการประกันรายได้เกษตรกร โดยข้อมูลส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องและไม่เป็นปัจจุบัน อาทิ เกษตรกรแจ้งพื้นที่ปลูกข้าวเกินความเป็นจริง เกษตรกรไม่มีพื้นที่เพาะปลูกจริงแต่มาแจ้งว่ามีพื้นที่เพาะปลูก เกษตรกรที่มีที่ดินจำนวนมากเกินหลักเกณฑ์ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล จึงกระจายที่ดินให้บุตร ญาติพี่น้อง ถือครองที่ดินแทน เพื่อให้จำนวนที่ดินอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของโครงการ เป็นต้น ในขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและการรับรองพื้นที่เพาะปลูก กรณีนี้จึงเป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดทุจริต และอาจจะเป็นช่องทางให้มีการแจ้งข้อมูลไม่ตรงตามความเป็นจริง

กรณีการทุจริตยาซูโดอีเฟดรีน (Pseudoephedrine) การจัดซื้อยาแก้หวัดที่มีสูตรผสมของสารซูโดอีเฟดรีน มีพฤติการณ์ในการสั่งซื้อยาแก้หวัดมากผิดปกติเกินความจำเป็นโดยไม่มีระบบการควบคุมที่ดีเพียงพอตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น โดยพบว่าในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๕๓-๒๕๕๕ มีการสั่งซื้อยาแก้หวัดที่มีสูตรผสมของสารซูโดอีเฟดรีน จำนวน ๑๒๙ ครั้ง จำนวน ๗,๘๗๔,๘๐๐ เม็ด มูลค่า ๑๒,๒๙๘,๑๑๖ บาท และยาแก้หวัดส่วนใหญ่จะต้องส่งไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (สถานีอนามัยเดิม) จำนวน ๒๘ แห่ง

จากข้อมูลที่รวบรวมความต้องการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓-๒๕๕๕ มีความต้องการรวมกันประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ เม็ด แต่มีการจัดซื้อจำนวน ๗,๘๗๔,๘๐๐ เม็ด โดยนำมาใช้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๕๙๒,๓๓๖ เม็ด และได้เบิกใช้จริง รวมจำนวนประมาณ ๓๕๐,๐๐๐ เม็ด ชูโดอีเฟดรีนเป็น ๑ ใน ๑๔ ของสารตั้งต้น ที่ใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติดที่กำหนดตามอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.๑๙๘๘ สามารถนำไปผลิตเป็นเมทแอมเฟตามีน หรือที่รู้จักในชื่อยาบ้า ยาไอซ์ ยาแก๊วหนึ่งล้านเม็ด สามารถนำไปผลิตยาบ้าได้เกือบสองล้านเม็ด ซึ่งกรณีนี้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และยังเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติ

กรณีการทุจริต“โครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในเขตควบคุมมลพิษพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ” ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งแต่เดิมที่ดินบริเวณคลองด่านเป็นที่สาธารณะ แต่ได้มีการกระทำทุจริตทำให้ที่สาธารณะดังกล่าวเป็นที่ของเอกชนแล้วเอามาขายให้รัฐบาล ปัจจุบันที่ดินดังกล่าวใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ แต่สูญเสียเงินแผ่นดินไปแล้วจำนวน ๒๓,๐๐๐ ล้านบาท พร้อมค่าปรับ (ค่าโง่) อีก ๙,๐๐๐ ล้านบาท จากกรณีการทุจริตนี้จึงเป็นบทเรียนให้กับข้าราชการได้ตระหนักว่า การร่วมมือกับนักการเมืองกระทำการทุจริต สุดท้ายอาจได้รับผลร้ายเพียงฝ่ายเดียว โดยคดีนี้มีข้าราชการของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ และกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย ถูกสำนักงาน ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดทั้งทางอาญาและทางวินัย ไม่รวมถึงการถูกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรียกค่าเสียหายทางละเมิด (ค่าสินไหม) รวมเป็นเงินกว่า ๖,๖๓๗ ล้านบาท ขณะที่นักการเมืองผู้เกี่ยวข้องได้หลบหนีออกนอกประเทศก่อนที่ศาลฎีกาฯ จะมีคำพิพากษาให้จำคุกเป็นเวลา ๑๐ ปี

จากผลของคดีคลองด่าน และคดีทุจริตคอร์รัปชันอื่น ๆ ที่ผ่านมา ซึ่งได้มีการล็อกสเปกเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทเอกชนบางราย หน่วยงานตรวจสอบจึงได้มีการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การสร้างกลไกในการป้องกันการทุจริต โดยการออกกฎหมาย พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ (พ.ร.บ.ฮั้ว) หรือการกำหนดให้รัฐต้องเปิดเผยข้อมูล ตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐเกิดความโปร่งใส และภาคประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบได้มากขึ้น

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเกิดความสูญเสียทั้งเงินงบประมาณแผ่นดิน ด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่ทุกภาคส่วน ทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และเครือข่ายภาคประชาชนทุกคนจะต้องรวมพลังร่วมมือร่วมใจกันต่อต้านปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดไปจากสังคมไทย
